

ONTDEK DE GEHEIMEN VAN DE KOUDE OORLOG OP PARK VliegBasis Soesterberg

Bijna 100 jaar lang was het terrein van Park Vliegbasis Soesterberg een officieel vliegveld. Een vliegveld dat de bakermat is geweest van de luchtvaart aan het begin van de 20^e eeuw. Maar dat ook een belangrijke rol heeft vervuld in de Tweede Wereldoorlog en in de Koude Oorlog daarna.

**Decennialang was dit gebied hermetisch afgesloten van de buitenwereld.
Ga mee op zoek naar sporen van dit roemruchte verleden.**

Er zijn twee korte wandelroutes ontwikkeld: een Monumentenroute van ca. 30 minuten en een Kunstroute van ca. 60 minuten. Beide starten vanuit het Nationaal Militair Museum. Geniet van de prachtige natuur en de mooie verhalen. Veel plezier!

START ROUTE

Vanaf de ingang van het museum loopt u langs de Leopardtank in de richting van de lanceerinstallatie. Aan het eind van de brug ziet u links voor u een personeelsschuilplaats. Deze was bedoeld als tijdelijk onderkomen in het geval van een aanval.

Ga aan het eind van de brug linksaf, langs het lage muurtje van stenen in een afrastering. Niet het trapje aflopen, maar het pad rechts ervan volgen in de richting van een groot stenen gebouw. Dit is Hangaar 8 uit 1928 en daarmee de oudste hangaar van Nederland. Soesterberg was toen hét militaire vliegveld van Nederland, maar van geheimzinnigheid was nog geen sprake. De Hangaar is zwaar beschadigd in de Tweede Wereldoorlog, maar daarna hersteld.

Rechts van Hangaar 8 staat een ander topstuk in de wereld van erfgoed op de vliegbasis: het voormalige uitzichtpaviljoen Belvédère. Dit gebouw werd al in 1910 gebouwd als showroom en perscentrum voor de Haagse automobielfirma Verweij en Lugard die hier op de heide een vlieggkamp startte. Na het faillissement van Verweij en Lugard nam Defensie het vlieggkamp in 1913 over en ontwikkelde het verder tot militair vliegveld. Het paviljoen kreeg sindsdien allerlei functies zoals EHBO-post ('verbandgebouw'), theehuis, bureel van

de dominee en leslokaal. Door de vele verbouwingen veranderde het gebouw van uiterlijk, maar veel oorspronkelijk materiaal bleef aanwezig. Daardoor kon het oudste luchtvaartgebouw van ons land in 2013 in oude staat worden teruggebracht en doet het nu weer dienst als uitzichtpaviljoen.

Voorbij de Belvédère naar rechts en op de brede asfaltweg naar links. Na ca. 30 meter kruist u schuin een voetpad. Dit pad loopt over het tracé van de tramlijn die hier rond 1910 werd aangelegd. Bezoekers werden destijds in zeven minuten van station Dolderscheweg naar de vliegdemostraties hier gebracht.

Direct na het pad lag links Gebouw 67 dat werd gebruikt als mess (eetzaal), werkplaatsgebouw en magazijn. Het pand is inmiddels gesloopt, maar ondergronds is de kelder nog aanwezig. Die kelder is mogelijk het restant van het in 1940 gesloopte theehuis Soesterdal dat hiervoor op deze plek stond.

U vervolgt de asfaltweg en passeert aan uw linkerhand de Arena van het museum. Ca. 100 meter na de ingang van de Arena gaat u rechts het bos in.

Na ca. 100 meter ziet u door de bomen heen links een open ruimte. Hier stond tijdens de Koude Oorlog een radiozender opgesteld.

Volg het pad tot een doorgang in een hek. U komt nu in het munitiepark, het meest geheime deel van de vliegbasis. Slechts een klein aantal personeelsleden mocht binnen dit hek komen.

Als u het munitiepark vanuit de lucht bekijkt, ziet u vooral groen en bos. Maar schijn bedriegt. Veilig verscholen onder een dak van natuur staan hier sinds 1960 kolossale munitiebunkers van gewapend beton. Ze worden iglo's genoemd, vanwege hun vorm maar ook vanwege de mooie combinatie met de afkorting ESKIMO: Explosive Safety Knowledge IMprovement Operation.

Hier lagen jarenlang duizenden en duizenden kilo's munitie opgeslagen. Omwille van de veiligheid hebben de bunkers een licht dak voor het geval de inhoud per ongeluk zou zijn geëxplodeerd. Het dak was dan eraf geknald, maar de muren hadden moeten blijven staan. Gelukkig is het nooit getest.

Twee van de bunkers herbergen tegenwoordig kunst. Ze zijn echter niet vrij toegankelijk.

In de 3e bunker bevindt zich **Crown**

of Creation van Erik Odijk en zeven gastkunstenaars. Samen maakten zij, in periodes na elkaar, een monumentale muurtekening op de wanden van de bunker. In de muurtekening staat de natuur op de vliegbasis centraal. Natuur die zich op dit terrein zo goed heeft kunnen ontwikkelen, ondanks of juist dankzij de aanwezigheid van militairen. De collectieve werkwijze én de diverse bloemen in de tekening roepen herinneringen op aan de tijd van de flo wer-power in de jaren '60 van de vorige eeuw. Niet toevallig ook een periode waarin de dreiging van de Koude Oorlog haar hoogtepunt bereikte.

Bunker 4 huisvest het kunstwerk **Vrille** van Sanja Medic. Zij heeft zich laten inspireren door de vliegtuighangars op militaire vliegvelden, waarvan de opening de vorm van een vliegtuig volgt. In deze munitiebunker zijn 13 piepschuimen panelen geplaatst waarin het silhouet van een vliegtuig langzaam om de as lijkt te kantelen. Daarmee roept de installatie het beeld op van een stunt tijdens een vliegshow, maar ook van de tovlucht (vrille) die neerstortende vliegtuigen maken als ze geraakt zijn.

Keer terug naar de doorgang in het hek. Ga hier niet doorheen, maar ga direct vóór het hek rechtsaf en blijf dus binnen de extra beveiliging.

Na ca. 200 meter bevindt zich rechts een ronde vijver. Deze diende vroeger als blusvijver en maakte deel uit van het zelfvoorzienende karakter van Vliegbasis Soesterberg. Het was immers niet de bedoeling dat de reguliere brandweer in dit gebied kwam. Tegenwoordig zijn de blusvijvers schatkamers van de natuur.

Direct na de vijver liggen aan de linkerkant enkele lege vakken, waarvan de functie niet helemaal duidelijk is. Zijn dit verstopplaatsen geweest voor vliegtuigen, waarbij camouflagenetten over de aarden wallen konden worden getrokken? Of waren het open opslagplaatsen voor munitie? Er wordt momenteel uitgegaan van het laatste, maar de eerste optie klinkt nog steeds spannend.

Weer iets verderop staat aan uw linkerhand het grote 'Ammunition Depot'. Ervoor staat een kunstproject van Krijn de Koning en Anne Holtrop dat de dreigende sfeer in dit gebied versterkt: **Model Former Soesterberg Airbase**. De kunstenaars vervoormden een voormalig wachthuisje tot een levensgrote en deels abstracte verbeelding van de basis. In het werk zijn voorwerpen als putdeksels, grindpalen en betonblokken verwerkt die allemaal op de basis zelf zijn gevonden. De donkerkleurige betonnen 'saus' waarmee het geheel is overgoten roept een lugubere sfeer op en verwijst naar de vliegbasis als een plek waar in de loop van een eeuw veel is gebeurd.

Vervolg de asfaltweg. U passeert een wachthuisje en komt op een brede asfaltweg. Ga hier linksaf. Na ca. 300 meter passeert u de plek van het voormalige benzine-, olie- en smeermiddelenstation.

Hier eindigt de Kunstroute. Als u de asfaltweg volgt, bent u in ongeveer 10 minuten terug bij het museum. Dat moet u lukken, ook als u geen militair bent. Echte commando's kunnen zich halverwege links extra bewijzen op de lange trap naar een uitzichtpunt!

ONTDEK DE GEHEIMEN VAN DE KOUDE OORLOG OP PARK VLEGEBASIS SOESTERBERG

Bijna 100 jaar lang was het terrein van Park Vliegbasis Soesterberg een officieel vliegveld. Een vliegveld dat de bakermat is geweest van de luchtvaart aan het begin van de 20^e eeuw. Maar dat ook een belangrijke rol heeft vervuld in de Tweede Wereldoorlog en in de Koude Oorlog daarna.

**Decennialang was dit gebied hermetisch afgesloten van de buitenwereld.
Ga mee op zoek naar sporen van dit roemruchte verleden.**

Er zijn twee korte wandelroutes ontwikkeld: een Monumentenroute van ca. 30 minuten en een Kunstroute van ca. 60 minuten. Beide starten vanuit het Nationaal Militair Museum. Geniet van de prachtige natuur en de mooie verhalen. Veel plezier!

START ROUTE

Vanaf de ingang van het museum loopt u langs de Leopardtank in de richting van de lanceerinstallatie. Aan het eind van de brug ziet u links voor u een personeelsschuilplaats. Deze was bedoeld als tijdelijk onderkomen in het geval van een aanval.

Ga aan het eind van de brug rechtsaf richting de parkeerplaats. Bij de eerste splitsing houdt u rechts aan. Bij de drietand erna opnieuw rechts, de trap af. U blijft dus zo dicht mogelijk bij het museumgebouw. Na een bankje bij de driesprong rechtdoor.

Aan uw rechterhand bevindt zich al snel Gebouw 43. Dit is de Telefoonbunker uit 1941, cruciaal voor de verbindingen in tijden van crisis. Tegenwoordig wonen er vleermuizen in.

Vijftig meter verderop bereikt u de Duitse Commandobunker uit de Tweede Wereldoorlog toen het hier Fliegerhorst Soesterberg heette. Onder de bunker zit een lange dichtgemetselde gang. Het gerucht gaat dat deze gang helemaal door zou lopen naar het Officierscasino in het dorp Soesterberg, maar dat is niet waar. Jammer eigenlijk. Sommige verhalen zijn te mooi om te ontkrachten.

Gaat u gerust even de trap op om van het uitzicht te genieten. Weer beneden vervolgt u het pad langs de Commandobunker. Na ca. 100 meter steekt u een asfaltweg over in de richting

van een bruin hek. U komt dan in de Herdenkingstuin, waarin twee oorlogsmonumenten staan: het **Gedenkteken Luchtvaardigen** en het **Monument voor de gevallen van de militaire luchtvaart** uit de meidagen van 1940.

De Herdenkingstuin zit vol symboliek. De beplanting en de fontein weerspiegelen bijvoorbeeld de seizoenen met leven, dood en wederopstanding. De zoektocht naar vrede wordt verbeeld door de border. De kleuren rood, paars, blauw en wit leiden van oorlog, via emotie en reflectie naar vrede. Het ruime uitzicht op de landingsbaan legt de verbinding met de luchtmacht en de omringende natuur. De tuin wordt tot slot omsloten door een haag van de taxus baccata, de Levensboom.

Verlaat de tuin bij de uitgang naast het Monument voor de gevallen in 1940. Direct links aanhouden en na 50 meter opnieuw naar links een plein op. Dit is het Herdenkingsplein van de Koninklijke Luchtmacht met een indrukwekkend **Oorlogsmonument**. Het plein zelf verwijst op een aantal manieren naar tegenstrijdige emoties als kracht en kwetsbaarheid. In de bestrating zijn zowel rechte als gebroken lijnen te ontdekken en in de sierpoorten treft u glimmend én roestig staal aan. Rondom het plein staan esdoornsoorten uit de hele wereld. Zij symboliseren het brede scala aan activiteiten van de luchtmacht.

Ga het plein aan de andere kant weer af. Na 30 meter maakt het verharde pad een bocht naar links. U gaat echter rechtdoor een zandpaadje op. Dit paadje brengt u via een doorgang door de afrastering terug naar de bestrating. Dit is het voormalige cargo platform, waar de zware materialen in en uit vliegtuigen werden geladen. Loop 100 meter verder in de richting van de bebouwing. U staat nu op de hoofdlandingsbaan van het oude militaire vliegveld. Deze landingsbaan is in 1940 door de Duitsers aangelegd. Kort na de opening als NAVO-basis in 1951 is de baan verlengd. Het is een zee van asfaltbeton in een omgeving met bos, gras en heide vol zeldzame natuur. Want hoe lawaaiër een vliegbasis ook mag lijken, voor de flora en fauna is dit landschap jarenlang een oase van rust geweest.

In diezelfde periode was dit hele gebied ontoegankelijk voor publiek en dus vol geheimen. Op officiële landkaarten stond uit veiligheidsoverwegingen geen landingsbaan, maar een fictief heidegebied. Hoewel Defensie vast wist dat de Sovjets allang gedetailleerde satellietbeelden hadden van het complete terrein.

Met een lengte van 3077 meter heeft Soesterberg de langste militaire baan van Nederland. Tijdens het broedseizoen van 15 maart tot en met 15 augustus is de baan gesloten, maar daarbuiten mag je er overheen. Een bijzondere ervaring, zeker als het waait en regent...

In zuidwestelijke richting ziet u nog net onderstaande verkeerstoren uit de jaren 50 boven de bomen uitsteken. De toren bevindt zich bewust aan de zuidkant van de landingsbaan, zodat de mensen in de toren geen last hebben van de zon.

Hier eindigt de Monumentenroute. U kunt terug naar het museum via exact dezelfde weg of, als u van spanning houdt, uw eigen route zoeken. Het museum ziet u vanaf hier nog steeds liggen, dus het kan niet misgaan. Succes!